

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาจะพบว่าพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 และประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 337 นั้นก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้น อันได้แก่

- ก. ปัญหาการปฏิเสธสายโลหิตมารดา
- ข. ปัญหาความขัดแย้งในการตีความคำว่า "บิดา" ระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายตุลาการ
- ค. ปัญหาการหลีกเลี่ยงกฎหมาย
- ง. ปัญหาความลักลั่นและความเป็นธรรมในการปรับใช้กฎหมาย
- จ. ปัญหาขั้นตอนการขอมือหรือขอคืนสัญชาติไทย

จากปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพยายามดำเนินการขอปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ซึ่งได้แก่หน่วยงานของคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีกับกระทรวงมหาดไทย หน่วยงานทั้งสองพยายามที่ร่างกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว และร่างกฎหมายที่หน่วยงานทั้งสองร่างขึ้นได้มีอิทธิพลทำให้เกิดกฎหมายที่ปรับปรุงแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และเมื่อเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติของ 2 หน่วยงาน กับ พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มาปรับใช้ จะพบว่าร่างพระราชบัญญัติสัญชาติของคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ มีโอกาสที่จะทำให้บุคคลได้สัญชาติไทยเพิ่มขึ้น อันเป็นการสอดคล้องกับแนวทางที่กำหนดในปฏิญญาสากลฯ ที่ว่า บุคคลควรมีสัญชาติ และความเท่าเทียมกันของชายกับหญิงในเรื่องสัญชาติ ส่วนพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มีลักษณะเป็นการจำกัดหรือถอนสัญชาติของบุคคลเพิ่มขึ้น อันขัดกับแนวทางที่กำหนดในปฏิญญาสากลฯ ที่ว่าบุคคลควรมีสัญชาติ และการไม่ถอนสัญชาติโดยผลการ แต่ก็สอดคล้องกับแนวทางที่กำหนดในปฏิญญาสากลฯ ในเรื่องความเท่าเทียมกันของชายกับหญิง

อนึ่ง พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 นั้นพยายามที่จะจำกัดหรือ
ถอนสัญชาติ บุตรหลานของคนต่างด้าวที่เข้าชายประเทศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ข้อ 1
อันเป็นผลจากการคำนึงถึงความมั่นคงของรัฐมากเกินไป ซึ่งต่อไปหากเกิดปัญหาในการปรับ
ใช้กฎหมาย จนต้องส่งฟ้องศาลแล้ว คิดว่าศาลคงจะต้องหาทางออกเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิ
ของบุคคลมากกว่าจะคำนึงถึงความมั่นคงของรัฐในคดีพิพาทเรื่อง "สัญชาติ" ซึ่งเป็นปัญหาที่
จะชี้ขาดเรื่องสัญชาติของบุคคลว่าเป็นไทยหรือไม่นั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องแก่สิทธิของบุคคลอย่าง
สำคัญมาก

ดังนั้น พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ควรจะได้รับการปรับปรุง
ตามข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรบัญญัติให้มาตรา 7 ทวิเป็น "ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย โดยบิดาและ
มารดาเป็นคนต่างด้าว หรือมารดาเป็นคนต่างด้าว แต่ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย ย่อม
ไม่ได้รับสัญชาติไทย ถ้าในขณะที่เกิดบิดาตามกฎหมายหรือบิดาซึ่งมิได้มีการสมรสกับมารดาหรือ
มารดาของผู้นั้นเป็น

(1) ผู้ที่ได้รับการผ่อนผันให้พักอาศัยในราชอาณาจักรไทยเป็นกรณีพิเศษ
เฉพาะราย

(2) ผู้ที่ได้รับการอนุญาตให้เข้าอยู่ในราชอาณาจักรไทยเพียงชั่วคราว
หรือ

(3) ผู้ที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย
ว่าด้วยคนเข้าเมือง

ทั้งนี้ เว้นแต่รัฐมนตรีจะพิจารณาเห็นสมควรและสั่งเฉพาะรายเป็นประการอื่น"

และเมื่อได้มีการแก้ไขปรับปรุงดังกล่าวแล้ว ก็ไม่ควรมีผลบังคับใช้ย้อนหลังในทาง
เป็นโทษคือทำให้บุคคลต้องเสียสัญชาติไทยด้วย

2. ไม่ควรให้ความสำคัญกับคำว่า "ในขณะที่เกิด" มากเกินไปจนทำให้เกิดความไม่สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง

3. ควรแก้ไขเนื้อหาของมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 สอดคล้องกับเนื้อหาที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ควรบัญญัติมาตรา 17 เป็น "ผู้ซึ่งมีสัญชาติไทย ซึ่งเกิดในขณะที่บิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว อาจถูกถอนสัญชาติไทยได้เมื่อปรากฏว่า..."

4. ในกรณีเด็กที่ถูกทิ้งหรือถูกพบในประเทศไทย ควรสันนิษฐานว่าเกิดในประเทศไทย เพราะเราควรมีข้อสันนิษฐานกฎหมายในทางที่เป็นคุณแก่เด็กมิใช่เป็นโทษแก่เด็ก อย่างน้อยก็ทำให้เด็กมีสัญชาติไทย ในขณะที่ยังไม่ทราบว่าใครเป็นบิดาหรือมารดา อยู่ภายใต้ความคุ้มครองของกฎหมายไทย เว้นแต่จะสามารถพิสูจน์ได้เป็นอย่างอื่น ในขณะที่เดียวกันเด็กเหล่านี้ก็ควรได้รับการศึกษาในโรงเรียน และสามารถมีบัตรประจำตัวประชาชนด้วย

5. ควรปรับปรุงขั้นตอนการขอมีหรือขอคืนให้มีประสิทธิภาพและรวดเร็วยิ่งขึ้น ในส่วนของหลักเกณฑ์การกำหนดการร้องขอมีสัญชาติไทยอาจจะกำหนดเงื่อนไขบางประการ เช่น

ในกรณีที่บุคคลนั้นอาจเป็นบุคคลไร้สัญชาติ ถ้าไม่ได้รับสัญชาติไทย อาจกำหนดเงื่อนไขในการร้องขอมีสัญชาติไทย ดังนี้

1. ให้บุคคลดังกล่าวยื่นคำร้องภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยมีอายุตั้งแต่ 18 ปี แต่ไม่เกิน 21 ปี และเมื่อได้รับสัญชาติไทยในกรณีนี้ก็จำกัดสิทธิในทางกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องถึงความมั่นคงของรัฐ
2. บุคคลที่ยื่นคำร้องต้องมีเงินที่อยู่หรืออยู่อาศัยอย่างถาวรในประเทศไทย โดยกำหนดระยะเวลาอาจจะเป็น 5 ปี หรือ 10 ปี ก่อนที่จะแสดงความจำนงยื่นคำร้องขอ
3. บุคคลนั้นไม่เคยกระทำความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ หรือไม่เคยถูกลงโทษในความผิดทางอาญาที่มีโทษจำคุก 5 ปี หรือมากกว่านั้น

โดยในขั้นต้นนั้นให้ถือว่า เป็นคนเข้าเมืองชั่วคราว หลังจากนั้นก็อนุญาตให้เป็นคนเข้าเมืองโดยสมบูรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง อนุญาตให้มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว ต่อมาจึงอนุญาตให้แปลงสัญชาติเป็นคนไทย

6. ในระหว่างที่ยังเป็นคนไร้สัญชาติหรือกำลังดำเนินการขอสัญชาติ ควรจัดให้มีใบแทนหรือเอกสารที่มีศักดิ์และสิทธิ์แทนบัตรประชาชน เพื่อบุคคลนั้นจะได้ใช้ในการหางานทำ และควรอนุญาตให้บุคคลเหล่านั้นได้เข้าเรียนและได้รับประกาศนียบัตรเมื่อจบการศึกษา เพราะการอบรมสั่งสอนนี้จะ เป็นวิธีการขั้นต้นที่จะช่วยให้บุคคลเหล่านั้นมีความคุ้นเคยกับขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย มีความเข้าใจเมืองไทยดียิ่งขึ้น และผลพลอยได้คือการเปลี่ยนความรู้สึกของบุคคลเหล่านั้นให้หันมาจงรักภักดีต่อประเทศผืนแผ่นดินผู้ให้กำเนิดได้

จากข้อเสนอแนะดังกล่าวทั้งหมดนั้น มีข้อพิจารณาเพิ่มเติมว่าเป็นสิ่งที่น่าจะกระทำ ได้เพราะเกิดผลดีหลายประการคือ

- รัฐบาลไทยจะมีรายได้จากการเก็บค่าธรรมเนียมต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ แห่งการขอเป็นคนเข้าเมือง การขออนุญาตมีบัตรประจำตัวคนต่างด้าว การเก็บค่าธรรมเนียมจากใบต่างด้าว การขอแปลงชาติ เป็นต้น ซึ่งคิดเป็นเงินจำนวนไม่เอยที่เดียว

- ทำให้บุคคลผู้อพยพเหล่านี้รู้สึกว่ายไทยนั้นหวังดีต่อบุคคลเหล่านี้อย่างแท้จริง ไม้ว่าช้ที่เห็นอยู่ทุกวันนี้

- ไทยจะสามารถกลืนชาติของบุคคลผู้อพยพเหล่านี้ให้กลายเป็นไทยได้ในเวลาต่อไป

ส่วนข้อเสียในกรณีที่กระทำดังกล่าวมานั้นมีอยู่บ้าง เช่น

- อาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ถ้าหากว่าเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติไม่เข้าใจนโยบายที่แท้จริง อาจมีการอนุญาตให้บุคคลผู้อพยพที่เป็นศัตรูของชาติแอบแฝงเข้ามาเป็นพลเมืองไทยได้

- อาจทำให้ฝ่ายประเทศเจ้าของสัญชาติของบุคคลเหล่านี้ ไม่พอใจวิธีการของ
รัฐบาลไทยทำให้เกิดปัญหาทางการเมืองระหว่างประเทศและสัมพันธไมตรีระหว่างกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย